

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

ZAKLJUČNA STROKOVNA NALOGA VISOKE POSLOVNE ŠOLE

**UPORABA ORODIJ ZA VODENJE OSEBNIH FINANC MED
SLOVENSKIMI GOSPODINJSTVI**

Ljubljana, avgust 2017

DANIJELA DJURIĆ

IZJAVA O AVTORSTVU

Podpisana Danijela Djurić, študentka Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, avtorica predloženega dela z naslovom Uporaba orodij za vodenje osebnih financ med slovenskimi gospodinjstvi, pripravljenega v sodelovanju s svetovalko izr. prof. dr. Andrejo Cirman.

IZJAVLJAM

1. da sem predloženo delo pripravila samostojno;
2. da je tiskana oblika predloženega dela istovetna njegovi elektronski obliki;
3. da je besedilo predloženega dela jezikovno korektno in tehnično pripravljeno v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, kar pomeni, da sem poskrbela, da so dela in mnenja drugih avtorjev oziroma avtoric, ki jih uporabljam oziroma navajam v besedilu, citirana oziroma povzeta v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani;
4. da se zavedam, da je plagiatstvo – predstavljanje tujih del (v pisni ali grafični obliki) kot mojih lastnih – kaznivo po Kazenskem zakoniku Republike Slovenije;
5. da se zavedam posledic, ki bi jih na osnovi predloženega dela dokazano plagiatstvo lahko predstavljalo za moj status na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani v skladu z relevantnim pravilnikom;
6. da sem pridobila vsa potrebna dovoljenja za uporabo podatkov in avtorskih del v predloženem delu in jih v njem jasno označila;
7. da sem pri pripravi predloženega dela ravnala v skladu z etičnimi načeli in, kjer je to potrebno, za raziskavo pridobila soglasje etične komisije;
8. da soglašam, da se elektronska oblika predloženega dela uporabi za preverjanje podobnosti vsebine z drugimi deli s programsko opremo za preverjanje podobnosti vsebine, ki je povezana s študijskim informacijskim sistemom članice;
9. da na Univerzo v Ljubljani neodplačno, neizključno, prostorsko in časovno neomejeno prenašam pravico shranitve predloženega dela v elektronski obliki, pravico reproduciranja ter pravico dajanja predloženega dela na voljo javnosti na svetovnem spletu preko Repozitorija Univerze v Ljubljani;
10. da hkrati z objavo predloženega dela dovoljujem objavo svojih osebnih podatkov, ki so navedeni v njem in v tej izjavi.

V Ljubljani, dne _____

Podpis študentke: _____

KAZALO

UVOD	1
1 OSEBNE FINANCE.....	2
1.1 Finančna pismenost v Sloveniji in Ameriki.....	4
1.2 Osebni finančni svetovalci v Sloveniji	6
2 OSEBNI FINANČNI NAČRT	7
2.1 Upravljanje osebnih financ	9
2.2 Upravljanje z likvidnostjo.....	11
2.3 Načrt zaščite.....	13
2.4 Pokojninski načrt.....	14
2.5 Načrt financiranja investicij.....	15
2.6 Sodobne aplikacije za vodenje osebnega proračuna	16
3 RAZISKAVA O VODENJU OSEBNIH FINANC V SLOVENIJI	17
3.1 Cilji raziskave.....	17
3.2 Metode raziskovanja.....	18
3.3 Rezultati raziskave	18
SKLEP.....	24
LITERATURA IN VIRI.....	26

PRILOGE

KAZALO TABEL

Tabela 1: Finančne težave revnih in bogatih.....	3
Tabela 2: Primer bilance za ocenitev trenutne vrednosti premoženja	10
Tabela 3: Primer tabele mesečnih odhodkov in prihodkov.....	11
Tabela 4: Starostna struktura anketiranih.....	18
Tabela 5: Mesečni odhodki za mesec april 2017	1

KAZALO SLIK

Slika 1: Proces osebnega finančnega načrtovanja.....	8
Slika 2: Trije stebri pokojninskega sistema v Sloveniji	14
Slika 3: Sestavine pokojninskega načrta.....	15
Slika 5: Moj budget	17
Slika 6: Povprečni mesečni prihodek gospodinjstva v zadnjih treh mesecih	19
Slika 7: Varčevanje v obdobju zadnjih treh let (v %)	20
Slika 8: Znanje s področja osebnih financ (v %)	21
Slika 9: Finančna varnostna rezerva (v %)	21
Slika 10: Varčevanje za dodatno pokojnino (v %).....	22
Slika 11: Vodenje mesečne evidence prihodkov in odhodkov (v %).....	22
Slika 12: Ocenitev navedenih trditev (v %).....	23

UVOD

Poznavanje osebnih financ je v Sloveniji na zaskrbljujoče nizki ravni, kar ima lahko močne negativne posledice na socialno varnost državljanov. Področje osebnih financ je močno povezano s finančno pismenostjo. Temeljna raziskava s področja finančne pismenosti, ki jo je opravila Organizacija za ekonomsko sodelovanje in razvoj, je opozorila na nizko raven finančne pismenosti v mnogih državah že leta 2005 (Organisation for Economic Co-operation and Development, [OECD], 2005). Vse nadaljnje raziskave na področju finančne pismenosti potrjujejo pridobljene rezultate omenjene temeljne raziskave. Področje osebnih financ in s tem povezane finančne pismenosti je izjemno pomembno. Zaradi tega sem se tudi sama odločila za obravnavo te tematike.

Drugi razlog za obravnavo tematike izhaja iz dejstva, da smo se potrošniki spremenili. Postali smo bolj preudarni in želimo več za sprejemljivo ceno. Gospodarska kriza je marsikoga izmed nas presenetila in kaj hitro smo se zavedali, da lahko vse ugodnosti izginejo. Pri ugodnostih mislim na udoben način življenja, ki je trajal do začetka leta 2009, ko je gospodarstvo cvetelo in je bila kupna moč pri nas na zadovoljivi ravni.

Zaključna naloga je sestavljena iz dveh teoretičnih poglavij, namenjenih predstavitvi osebnih financ in osebnega finančnega načrta ter poglavja, namenjenega raziskavi vodenja osebnih financ v Sloveniji. Poglavje o osebnih financah zajema razlago osnovnega pojma osebne finance in pomembnost obravnave tematike ter problematiko obravnavanega področja, ki je finančna pismenost. V drugem podpoglavju je obravnavan sodoben poklic, ki se pojavlja tudi v Sloveniji, in sicer finančni svetovalci za osebne finance. Osrednja tema zaključne naloge je osebni finančni načrt. Poglavje zajema šest področij, in sicer upravljanje osebnih financ in upravljanje z likvidnostjo, načrt zaščite, načrt financiranja večjih investicij, pokojninski načrt in sodobne aplikacije za nadzor in vodenje osebnih financ. Raziskovalni del zaključne naloge je namenjen raziskavi, ki je opravljena s pomočjo spletnega anketnega vprašalnika na 300 sodelujočih. Anketa je potekala s pomočjo portala EnKlikAnketa.

Namen zaključne naloge je predstaviti pojem osebne finance ter pomembnost in proces načrtovanja osebnih financ. Predstaviti želim metode in orodja, s katerimi si lahko sami začnemo načrtovati osebne finance in jih nadzorovati. To pomeni, da bo tematika obravnavana in predstavljena na konkretnih primerih, ki lahko vsakemu omogočijo osvojitve osnovnega znanja s področja osebnih financ in lahko sami začnejo spreminjati odnos do osebnih financ ter pri tem uporabijo katero od obravnavanih metod/orodij za doseg finančnih ciljev.

Cilji zaključne naloge so predstavitev konkretnih metod in orodij za nadzor ter vodenje osebnih financ, ki jih sestavljajo sredstva in obveznosti. Danes nam informacijska tehnologija omogoča preprost nadzor oziroma način vodenja osebnih financ, kar bom

predstavila v zaključni nalogi. Prav tako želim ugotoviti, kolikšen delež Slovencev sploh pozna in v praksi uporablja opisana orodja za vodenje osebnih financ. Skozi raziskavo želim ugotoviti, ali Slovenci sploh poznamo področje osebnih financ in ali znamo z lastnimi financami tudi upravljati.

Lubej in Stanonik (2009) poudarjata, da Slovenci živimo v kapitalizmu, vendar pa imamo finančne navade še iz obdobja socializma. Pomembna razlika je v tem, da je bilo v času socializma breme socialne varnosti na državnih ramenih. Danes se moramo zavedati, da je to breme na nas samih in za svojo socialno varnost moramo poskrbeti sami s skrbnim načrtovanjem lastnih finančnih sredstev. Mnogi se tega zavedamo, vendar le redki dejansko ukrepajo. Do podobnih ugotovitev so prišli tudi drugi strokovnjaki z obravnavanega področja. Na podlagi obravnavanih raziskav sta bili postavljeni hipotezi za zaključno nalogo, in sicer:

H1: Večina Slovencev ni seznanjena s področjem vodenja osebnih financ.

H2: Večina Slovencev ne uporablja metod/orodij za vodenje osebnih financ.

Raziskavi, ki sta ju izvedla Vezovišek (2010) in Hriberšek (2013), kažeta na potrditev zgoraj navedenih hipotez. Glede na to, da je od opravljenih obeh raziskav minilo kar nekaj let in se je Slovence ozaveščalo o področju vodenja osebnih financ, je možno, da bom z raziskavo pridobila podatke, ki bodo kazali na pozitivne spremembe na področju poznavanja vodenja osebnih financ. Prav tako je mogoče pričakovati pozitivne spremembe na področju uporabljanja metod in orodij za vodenje osebnih financ.

Predvidene metode. Za izdelavo teoretične podlage v prvem delu zaključne naloge bo uporabljena deskriptivna metoda z namenom opredelitve in opisa obravnavane tematike. Za namene izdelave drugega, raziskovalnega, dela zaključne naloge pa bodo uporabljene metode kvantitativne raziskave, analiza in metoda sklepanja.

1 OSEBNE FINANCE

Osebnostne finance zajemajo področje premoženja posameznika oziroma njegove družine ter področje upravljanja z osebnim premoženjem. Finančni položaj narekuje naš življenjski slog. Denar je v današnjem svetu vedno bolj pomemben. Na to nakazuje tudi podatek, koliko časa dejansko namenjamo delu. Večina ljudi dela štirideset ur na teden, štirideset let. To je večino časa produktivnega dela življenja posameznika (Lubej in Stanonik, 2009).

Denar je, v svoji osnovi, menjalno sredstvo. Armstrong (2015) pravi, da je denar posrednik, ki ga je zahteval sistem barantanja, da je lažje deloval. Gre za abstrakten pojem, in sicer karkoli lahko postane denar in denar lahko postane karkoli. Vendar pa je naše dojemanje denarja vse prej kot objektivno. Denar na bančnem računu je še ne dolgo nazaj predstavljal delo in podjetnost. Dojemanje denarja se je nekoliko spremenilo. Danes denar

predstavlja lastnino in izkušnje, od nas pa je odvisno, v kakšni obliki bo lastnina (hiša, avto, podjetje itd.) in izkušnje (dobra hrana, morje, adrenalinska doživetja, potovanja ipd.) (Armstrong, 2015).

Zanimivo dejstvo je tudi, da kar 70 % tistih, ki so zmagovalci visokih loterijskih dobitkov, zabrede v resne finančne težave. Veliko jih razglasi osebni stečaj. Če ima nekdo večje količine denarja, še ne pomeni, da bo sprejemal dobre finančne odločitve (Personal Finance Basics and the Time Value of Money, 2010). Zaskrbljujoče pa je dejstvo, da je raziskava pokazala, da bi imela ob morebitni izgubi rednih dohodkov več kot polovica Slovencev premalo prihrankov za preživetje v obdobju naslednjih šestih mesecev (Čibej, 2010).

Kiyosaki (2012) opozarja, da bodo razlike med najbogatejšimi in najrevnejšimi na svetu postajale še večje. Številne družine, ki se zdaj uvrščajo v tako imenovani srednji sloj prebivalstva, bodo v prihodnjih desetih letih zdrsnile med revne in nekatere celo med obubožane. Torej lahko zaključimo, da bo upravljanje z osebnimi financami postalo ključnega pomena.

Tako kot Vezovišek (2014) tudi Kiyosaki (2011) pravi, da je velika napaka izobraževalnega sistema, ker študentom ne poda finančne izobrazbe. Pravi tudi, da se predavatelji, pri odnosu do denarja, držijo reka »denar je vir vsega zla«. To je zgrešeno, saj pomanjkanje denarja povzroča zlo. Zlo je tudi, če sovražimo svojo službo, če trdo delamo, pa še vedno ne zaslužimo dovolj za preživetje družine.

Treba se je zavedati, da imamo težave z denarjem vsi, ne glede na to, ali smo bogati ali revni. Z denarjem je treba v vsakem primeru upravljati. Posledice višjih finančnih sredstev tudi niso vedno samo pozitivne (Kiyosaki, 2011). Kakšne so glavne razlike med finančnimi težavami revnih in bogatih, pa prikazuje tabela 1.

Tabela 1: Finančne težave revnih in bogatih

Finančne težave revnih	Finančne težave bogatih
Premalo denarja.	Preveč denarja.
Najemanje kredita za pokrivanje finančnega primanjkljaja.	Morajo denar imeti na varnem in ga vlagati.
Življenjski stroški se povečujejo.	Ne vedo, ali imajo ljudje radi njih ali njihov denar.
Več kot zaslužijo višji so davki, ki jih plačujejo.	Potrebujejo pametnejše finančne svetovalce.
Živijo v strahu pred finančnimi stiskami.	Vzgajajo razvajene otroke.
Sledijo slabim finančnim nasvetom.	Načrtujejo zapuščine in dediščine.
Premalo denarja namenjajo pokojnini.	Ogromne vladne takse.

Vir: R. T. Kiyosaki, Povečajte svoj finančni IQ, Pametneje razpolagajte z denarjem, 2011, str. 19-20.

Finance so eden najpogostejših vzrokov za stres; če bi imeli svoje ali družinske finance pod nadzorom, bi bilo življenje dosti lepše (Kozlevčar, 2016). Za obvladovanje osebnih financ pa je potrebno naslednje (Kesetovič, 2016):

- hitro odzivanje na nastal položaj; hitreje kot ukrepamo, manjša je škoda;
- ni modro zaupati tistim, ki so pripravljeni odobriti kredit, ki presega naše zmožnosti odplačevanja;
- prenehati je treba jemati posojila in odplačevati dobrine na kredit; plačevati je treba z gotovino in ne kreditnimi karticami;
- spremeniti način porabe denarja in narediti mesečni načrt: vse stroške je pametno znižati na 70 %. 10 % naj bi bilo namenjenih prihrankom in 20 % za plačevanje dolgov;
- z varčevanjem začnemo takoj;
- za plačevanje dolgov ne sme biti namenjenih več kot 20 % lastnih ali družinskih prihodkov.

Slovenska gospodinjstva v povprečju polovico svojih finančnih izdatkov namenijo za stanovanje (več kot 13 %); hrano, pijačo in tobak (kar 16 %) ter za prevoz (skoraj 17 %). Vsaj 10 % mesečnega finančnega proračuna posameznika ali družine bi bilo treba nameniti varčevanju za doseganje zastavljenih finančnih ciljev. Za samske oziroma tiste, ki še nimajo otrok, naj bi bil odstotek varčevanja še višji (Kešetović, 2016).

Da lahko vse zgoraj navedeno upoštevamo in uresničimo v vsakdanjem življenju, moramo iti skozi proces osebnega finančnega načrtovanja. Tako postopno spreminjamo svoje navade in se zavedamo trenutnega položaja ter opredelimo svoje finančne in življenjske cilje. Za izvedbo procesa osebnega finančnega načrtovanja je potrebna določena raven finančne pismenosti.

1.1 Finančna pismenost v Sloveniji in Ameriki

Finančna pismenost pomeni, da posameznik pozna in razume finančne pojme in tveganja. Prav tako pa finančna pismenost vključuje tudi veščine, motivacijo in samozavest, da posameznik to poznavanje in razumevanje uporabi pri sprejemanju učinkovitih odločitev v različnih finančnih kontekstih. Finančna pismenost izboljšuje finančno stanje posameznikov in družbe (Pedagoški inštitut, 2014).

V času industrijske družbe je bilo nemogoče živeti brez pismenosti (sposobnost branja in pisanja). Danes je nemogoče živeti brez finančne pismenosti. Slovenija je doživela prehod iz socializma v kapitalizem. Finančne navade naših staršev v novi sistemski ureditvi vodijo v finančno stisko v prihodnosti (Vezovišek, 2014).

Javni in podporni sistemi razvitih držav Evrope se krčijo. Takšne spremembe bodo od nas zahtevale drugačen odnos do denarja in spremembo načina upravljanja z osebnimi financami. Potrebne so spremembe načina razmišljanja, kar pa je izjemno težko doseči. Raziskave o finančni pismenosti Slovencev so pokazale, da se večina sprememb sploh ne zaveda. Finančna pismenost v Sloveniji je na izjemno nizki ravni, opozarja Vezovišek (2014).

Tako kot je ugotovil Vezovišek (2014), da je finančna pismenost, ki je ključnega pomena za obvladovanje in nadzor osebnih financ, v Sloveniji slaba, je tudi Hriberškova (2013) z raziskavo prišla do enakih zaključkov. Raziskava, ki jo je izvedla Hriberškova (2013), je namreč prav tako pokazala, da imamo Slovenci premalo znanja s področja vodenja osebnih financ in negativen odnos do omenjenega področja. Slaba finančna pismenost in posledično slabo upravljanje z lastnimi financami lahko privedeta do visoke stopnje zadolženosti prebivalstva, slabe likvidnosti njihovega premoženja, sprejemanja slabih finančnih odločitev in nizke socialne varnosti. Kavčič (2011) tudi opozarja, da je stanje med Slovenci najslabše na področju dodatnega pokojninskega varčevanja.

Tako kot v Sloveniji, tudi v Ameriki prihajajo do podobnih ugotovitev. V ameriški raziskavi (Global Financial Literacy Excellence Centra [GFLEC], 2015) so prav tako ugotovili, da je finančna pismenost na nizki ravni in je varna finančna prihodnost med določenimi generacijami resno ogrožena. Raziskava je bila opravljena med pripadniki tako imenovane generacije milenijcev ali net generacije (Došenović, 2017).

V generacijo milenijcev spadajo vsi tisti, rojeni v začetku osemdesetih in do sredine devetdesetih let. Z raziskavo (Global Financial Literacy Excellence Centra [GFLEC], 2015) je bilo ugotovljeno, da:

- je le 24 % ameriških milenijcev pokazalo osnovno finančno pismenost;
- 8 % jih je imelo zelo dobro znanje s področja osebnih financ (dobro poznavanje pojmov, poznavanje tveganj, možnosti, sposobnost sprejemanja težjih finančnih odločitev);
- 34 % je nezadovoljnih s trenutno finančno situacijo;
- mnogi ne bodo zmogli vračati svojih posojil;
- skoraj polovica sodelujočih v raziskavi je navedla, da ne bi mogla poravnati nepričakovanega izdatka v višini 2.000 USD (1.790,03 EUR);
- skoraj 30 % sodelujočih nima nadzora nad lastnimi računi in njihovo finančno stanje je slabo;
- 53 % ima porabljene limite na kreditnih karticah v obdobju zadnjih 12 mesecev;
- le 36 % sodelujočih varčuje za pokojnino;
- 17 % sodelujočih z odprtim tekočim računom ima kredit;
- samo 12 % jih je poiskalo strokovno pomoč za obvladovanje in odplačilo kreditov;

- samo 27 % jih je poiskalo strokovno pomoč za ureditev področja varčevanja in pokojnine.

Podatki so torej zaskrbljujoči tako pri nas kot v tujini. Velik delež je slabo finančno pismen, kar posledično pomeni, da sprejema slabe finančne odločitve. Generacija milenijcev je močno zadolžena in slabo finančno pismena. Med ameriškim prebivalstvom je podobno kot med slovenskim, slaba finančna pismenost in močno zanemarjeno področje varčevanja za pokojnino. Finančno pismenost je potrebno vključiti v šolski sistem (Global Financial Literacy Excellence Centra [GFLEC], 2015). S tem bodo posamezniki pridobili potrebno finančno znanje in posledično načrtovali varno finančno prihodnost, kar pomeni bolj stabilne in uspešne države.

Perry in Morris (2005) prav tako opozarjata, da lahko slab nadzor nad osebnimi financami dolgoročno negativno vpliva na socialno varnost prebivalstva. Prav tako poudarjata, da so visoka zadolženost prebivalstva, nizki prihranki za pokojnino, impulzivno nakupovanje ter osebni stečaj pogosto posledica slabega finančnega znanja potrošnika. Tako kot drugi strokovnjaki z obravnavanega področja tudi onadva poudarjata, da je finančno pismenost treba vključiti v šolski sistem.

1.2 Osební finančni svetovalci v Sloveniji

Nadzor nad osebnimi financami lahko prevzamemo sami. Potrebna osnovna znanja s področja je mogoče pridobiti na spletu, kjer lahko za mnenje in nasvete povprašamo druge, ki so morda že začeli s prevzemanjem nadzora nad osebnimi financami. Pri morebitnih težavah pa se lahko vedno obrnemo po pomoč k finančnemu svetovalcu za osebne finance.

Ta nas vodi skozi celoten proces upravljanja finančnih sredstev ter nam predstavi metode in pripomočke, s katerimi je upravljanje preprostejše in preglednejše. Vezovišek (2010) navaja, da je finančni svetovalec tisti, ki poskrbi za vodenje stranke skozi čustveno minsko polje finančnih odločitev. Finančni svetovalec mora biti primerno izobražen ter usposobljen za delo s strankami. Za finančne svetovalce so tudi predpisane licence, ki jih morajo pridobiti, da lahko opravljajo svoje delo. Potrebne so licence za trženje posameznih produktov. Za sklepanje zavarovalnih pogodb je potrebna licenca za zavarovalnega zastopnika, za posredovanje pri sklepanju zavarovalnih pogodb pa licenca za zavarovalnega posrednika. Posle borznega posredovanja in teženja vzajemnih skladov je mogoče opravljati le s pridobljeno licenco borznega posrednika in tržnika vzajemnih skladov. Za posredovanje pri prometu z nepremičninami je treba pridobiti licenco nepremičninskega posrednika. V tujini je za osebnega finančnega svetovalca predpisana splošna licenca, pri nas pa je za enkrat treba pridobivati različne licence (Vezovišek, 2010).

Naloga osebnega finančnega svetovalca je, da osebi ali družini pomaga pri načrtovanju, izdelavi in realizaciji osebnega oziroma družinskega finančnega načrta. Vezovišek (2010)

še opozarja, da je prebivalstvo Slovenije slabo ozaveščeno o potrebi po izbiri neodvisnega osebnega finančnega svetovalca. Prav tako se ne zavedajo nevarnosti in koristi, ki jih lahko prinese napačna ali pravilna izbira svetovalca. Pri iskanju optimalnih finančnih rešitev je smiselno poiskati pomoč izkušenega in neodvisnega strokovnjaka, ki nam pomaga pri izbiri finančnih produktov, naložbenih kombinacij ipd., ki jih potrebujemo za doseg lastnih finančnih ciljev (Vezovišek, 2014).

Vezovišek (2015) ugotavlja, da večina ljudi poišče pomoč šele takrat, ko je resnično v finančni stiski. Vzroki za takšno vedenje izhajajo iz tega, da neradi govorimo o denarju ter neradi priznamo, da ne znamo ravnati z njim.

V Sloveniji še ne obstaja uradna klasifikacija poklica osebnega finančnega svetovalca, opozarja Vezovišek (2010). Neurejenost področja otežuje delo redkim profesionalnim organizacijam. V Sloveniji ni posebne zakonske podlage za področje neodvisnih osebnih finančnih svetovalcev. Vsak lahko odpre svoje podjetje, pridobi potrebne licence ter pograde z delom. To potrošniku močno otežuje izbiro kakovostnega neodvisnega osebnega svetovalca.

Za pomoč pri izbiri in razumevanju področja finančnih svetovalcev v Sloveniji si lahko pomagamo tudi z Zvezo potrošnikov Slovenije. Nanje lahko naslovimo določena vprašanja ali izpostavimo kakšno problematiko in načeloma radi raziščejo področje, da lahko potrošnikom pomagajo pri izbiri. V letu 2012 so pri Zvezi potrošnikov Slovenije opravili primerjavo dveh osebnih finančnih svetovalcev, ki jih Nova Ljubljanska banka ponuja pod imenom Bankarna in Sparkasse pod imenom Finanzcheck. Na Zvezi potrošnikov Slovenije so ugotovili, da tako svetovalec pri Novi Ljubljanski banki kot tudi pri Sparkasse potrošniku podata pomembne informacije s področja osebnih financ (Zveza potrošnikov Slovenije, 2012).

Tisti svetovalci, ki so plačani na podlagi provizij od prodanih finančnih produktov, so običajno bolj motivirani za njihovo prodajo kot za dobro potrošnika. Prav tako so poudarili, da je mogoče podobno opaziti pri zavarovalnih agentih in drugih ustanovah, ki ponujajo različne finančne produkte (Zveza potrošnikov Slovenije, 2012).

2 OSEBNI FINANČNI NAČRT

Osebni finančni načrt je načrt, ki vsebuje naše finančne cilje in prikaže pot in način ravnanja z osebnimi financami. Zajema porabo sredstev, zaščito, varčevanje, financiranje in investicije. Namen je doseganje zastavljenih finančnih ciljev (Vezovišek, 2014). Nastanek osebnega finančnega načrta pa lahko opredelimo tudi drugače, in sicer v obliki štirih korakov. Prvi korak je izdelava bilance stanja, drugi je določitev finančnih ciljev, tretji priprava načrta za doseg zastavljenih ciljev in četrti priprava na potencialne ovire, ki se lahko pojavijo na zastavljeni poti (inflacija, davki, izguba službe ipd.) (Smith, 2002).

Dobro zastavljen osebni finančni načrt omogoča večjo uspešnost pri ciljnem varčevanju. Tisti z razdelanim finančnim načrtom varčujejo več in sprejemajo boljše naložbene odločitve. Dejstvo je, da dobro pripravljen osebni finančni načrt še največ prinese tistim, ki imajo nižje dohodke. Ti se načeloma redkeje odločajo za izdelavo finančnega načrta, saj velja prepričanje, da je ta namenjen tistim z visokimi osebnimi dohodki (Vezovišek, 2014).

Glavne koristi skrbno pripravljenega osebnega finančnega načrta so vidne predvsem na naslednjih področjih (Vezovišek, 2014):

- jasno se opredelijo finančni cilji, ovrednotijo in postavijo se časovni roki;
- osebni finančni načrt omogoča preverjanje resničnosti finančnih ciljev in pokaže način, kako finančne cilje doseči;
- ugotovimo, kam dejansko gredo naša finančna sredstva, katere so glavne napake, ki se pojavljajo pri upravljanju z denarjem in kaj se zgodi, če sami prevzamemo nadzor nad lastnimi finančnimi sredstvi;
- finančni načrt omogoča pregled nad napredkom pri doseganju finančnih ciljev in posledično povečuje motivacijo za varčevanje;
- kar naenkrat se zavedamo tveganj, za katera sploh nismo vedeli, da obstajajo, in iščemo ustrezno zaščito v primeru nesreče, izgube službe ali zloma na borzi;
- s pomočjo osebnega finančnega načrta je mogoče izgraditi premoženje, ki zagotavlja osnovno finančno varnost in nam omogoča večjo samozavest pri vseh življenjskih odločitvah, hkrati pa se lahko morebiti tudi povzpne po družbeni lestvici;
- življenje postane bolj sproščeno, z manj stresa in več časa nam začne ostajati za stvari, ki so nam v življenju najpomembnejše.

Slika 1: Proces osebnega finančnega načrtovanja

Vir: M. Vezovišek, Osebni finančni načrt, vaša navigacija do ciljev, 2014, str. 22.

Na podlagi dolgoletnih izkušenj je Vezovišek (2014) ugotovil, da se proces osebnega finančnega načrtovanja v Sloveniji le redko odvija po enakem vrstnem redu dejavnosti. Običajno celoten proces zajema šest glavnih sestavin (Slika 2), ki se izvajajo v daljšem časovnem obdobju. Glavne sestavine procesa osebnega finančnega načrtovanja so običajno osebni ali družinski finančni proračun, upravljanje likvidnosti, načrt zaščite delovne sposobnosti, zdravja, življenja in premoženja, pokojninski načrt, načrt financiranja investicij in večjih nakupov ter še nekateri drugi finančni načrti. Število korakov je lahko zelo različno in vezano na trenutni življenjski položaj posameznika ali družine. Vsi procesi za načrtovanje osebnih financ, ki jih je mogoče zaslediti v različni literaturi na to tematiko, pa obravnavajo ista področja (Caldwell, 2016): ocenitev trenutne finančne situacije, zastavitev kratkoročnih in dolgoročnih finančnih ciljev, vzpostavitev finančnega načrta in njegova realizacija.

Za uspešno izvedbo finančnega načrta se je tega treba držati. Treba je ostati v mejah določenega mesečnega finančnega proračuna. To je v potrošniški dobi večji izziv, kot bi morda pričakovali. Prav tako mnogi poudarjajo, da je treba bistveno zmanjšati dolgove in načrtovati njihovo odplačilo. Mnogokrat je mogoče zaslediti, da je dobrodošla tudi pomoč strokovnjakov.

2.1 Upravljanje osebnih financ

Upravljanje osebnih financ je mogoče opredeliti kot domači informacijsko-upravljalški sistem s štirimi standardnimi računovodskimi funkcijami, in sicer spremljanjem, načrtovanjem, analizo in kontrolo (Čibej, 2010).

Čibej (2010) opozarja, da noben strošek ni tako majhen, da ga ne bi bilo smiselno upoštevati. Prav vsak evro je pomemben in lahko na dolgi rok močno vpliva na stanje osebnih financ. To razloži na primeru prihranka v znesku 1 EUR na dan, kar je približno 30 EUR na mesec. Če bi bil ta denar vezan kot dolgoročen depozit, bi v štiridesetih letih pri sedanjih bančnih pogojih pomenil skoraj 33.000 EUR. Prav tako opozarja, da se je treba vodenja in nadzorovanja mesečnega proračuna lotiti resno in odgovorno. Nepopolne ali celo napačne informacije lahko povzročijo več škode od bivanja v nepoučenosti (Čibej, 2010).

Proces finančnega načrtovanja se začne s pripravo bilance stanja (vrednosti osebnega premoženja). Na podlagi bilance lahko ugotovimo, kakšno je finančno stanje posameznika ali družine v določenem trenutku. Za natančno ocenitev finančnega stanja je treba dobro poznati mesečne prilive (plače, otroški dodatki, popoldanska obrt ipd.) in izdatke (najemnina, položnice, žepnina za otroke, hrana ipd.). Ugotoviti je treba, za kaj se vsak mesec porabljajo finančna sredstva (Kozmus, 2014).

Omenili smo že, da moramo izdelati bilanco trenutnega stanja, ki zajema osebno premoženje, dolgove, mesečne prihodke in izdatke. Trenutno finančno stanje ocenimo s pomočjo dveh kazalnikov, in sicer **neto vrednosti premoženja** ¹ in **neto denarnega toka**. Neto vrednost premoženja je razlika med tržno vrednostjo premoženja in dolgovi, neto denarni tok pa predstavlja razliko med mesečnimi prihodki in mesečnimi izdatki. Neto vrednost premoženja je kazalnik našega finančnega zdravja in kaže na zmožnost doseganja naših finančnih ciljev (Lubej in Stanonik, 2009).

Tabela 2: Primer bilance za ocenitev trenutne vrednosti premoženja

Sredstva	v EUR	Obveznosti	v EUR
Denarna sredstva		Kratkoročne obveznosti	
vpogledne vloge	0,00	neporavnani mesečni računi	0,00
hranilne vloge	250,00	obveznosti na kreditnih karticah	250,00
vezane vloge	1.000,00	izredne prekoračitve	0,00
Vrednostni papirji		Dolgoročne obveznosti	
obveznice	0,00	najeto stanovanjsko posojilo	50.000,00
delnice	900,00	najeto hipotekarno posojilo	0,00
kuponi vzajemnih skladov	0,00	najeto potrošniško posojilo	0,00
zakladne menice	0,00	najeto študentsko posojilo	0,00
		najeto premostitveno posojilo	1.200,00
Zavarovanja		Drugi dolgovi	
premije življenjskega zavarovanja	13,96	šolnina	0,00
premije pokojninskega zavarovanja	0,00	štipendija	0,00
premije naložbenega zavarovanja	63,91	neplačani del leasin-ga	0,00
Nepremičnine		morebitno doplačilo dohodnine	0,00
stanovanje	65.000,00	nadomestilo uporabe stavbnega zemljišča	0,00
zemljišče	0,00		
Premičnine			
avtomobil	4.500,00		
pohištvo	3.000,00		
oblačila, nakit	1.500,00		
zbirke	0,00		
sum	76.227,87		51.450,00
Neto vrednost premoženja = 24.777,87 EUR			

Vir: S. Cetanović, Osebné finance in njihovo upravljanje, 2006, str. 8, tabela 1.

¹ Neto vrednost premoženja predstavlja trenutno finančno stanje posameznika v primeru, če proda vse svoje premoženje in poravnava vse svoje obveznosti (Lubej in Stanonik, 2009).

Tabela 3: Primer tabele mesečnih odhodkov in prihodkov

Odhodki	v EUR
bivanje	381,69
oblačila	153,60
hrana	368,30
oprema	67,41
dopust	25,00
osebno	322,70
prevoz	171,28
varčevanje	93,91
darila	44,00
razvajanje	12,30
zdravje	105,68
sum	1.745,87

Prihodki	kratek opis	datum	v EUR
dopolnilna dejavnost	ročno izdelana zapestnica	6.4.2017	45,00
	ročno izdelana zapestnica	8.4.2017	150,00
	ročno izdelana verižica	10.4.2017	20,00
prodaja rabljene pisalne mize		15.4.2017	15,00
plača		15.4.2017	1.673,60
sum			1.903,60

Vir: Priloga 1.

Na podlagi podatkov iz tabele 3 lahko izračunamo neto denarni tok. Razlika med mesečnimi prihodki in odhodki znaša 157,73 EUR. To pomeni, da je denarni tok pozitiven in so odhodki nižji od prihodkov. Iz tabele 2 pa je razviden primer izračuna neto vrednosti premoženja. V obeh primerih gre za pozitiven izid, kar kaže na urejeno finančno stanje. V primeru, da bi dobili negativen izid, je treba takoj ukrepati in spremeniti način ravnanja z denarjem. Če ne ukrepamo, lahko pride do vedno večjega deleža dolgov in vedno nižjega deleža finančnih sredstev za osnovne življenjske potrebščine.

2.2 Upravljanje z likvidnostjo

V svetu, ki mu vlada kapitalizem, je odgovorno in ciljno usmerjeno upravljanje denarja nuja. Uspešno upravljanje z likvidnostjo pomeni, da nadzorujemo denarni tok, torej odgovorno upravljamo s tremi različnimi področji. Prvo finančno področje je transakcijski račun, na katerega prihajajo različni prihodki in z njim plačujemo stroške. Drugo področje je varnostna rezerva ali likvidnostni portfelj, ki vsebuje sredstva, namenjena pokrivanju kriznih situacij, kot so izguba službe, prihodkov ali večji nepričakovani izdatki. Tretje

področje pa je naložbeni portfelj. Ta je namenjen plemenitenju presežnih finančnih sredstev za srednjeročne in dolgoročne cilje (Vezovišek, 2014).

Za uspešno upravljanje z likvidnostjo se je treba držati treh dokaj preprostih pravil, in sicer (Vezovišek, 2014):

1. porabiti manj, kot zaslužimo,
2. zavarujemo se pred tveganji,
3. razmišljamo v naprej, odzivamo se danes.

Mnogi med nami porabimo več, kot zaslužimo. Pri tem si pomagamo z obročnim odplačevanjem, hitrimi krediti, limiti ipd. Za nadzor nad lastnim denarjem moramo napraviti manj, kot dejansko zaslužimo, v nasprotnem primeru bomo z vsakim naslednjim mesecem v večjih finančnih težavah. Večina od nas ima plačo določeno, torej točno vemo, koliko denarja bomo imeli na razpolago. Denar je treba prerazporediti. Najlažje to naredimo tako, da ga razporejamo v različne kategorije (za stanovanje, položnice, vrtec, kredit, varčevanje ipd.). Najprej je treba denar razporediti v tiste kategorije, ki so najpomembnejše (hrana, streha nad glavo, položnice) nato pa nadaljujemo razporejanje denarja na manj pomembne kategorije (Vezovišek, 2014).

Načrtovane odhodke beležimo (glej prilogo 1) in ugotavljamo, kateri so bili res potrebni in kateri nepotrebni. Beleženje odhodkov pozitivno vpliva na njihovo zmanjšanje. Za nadzor nad lastnim denarjem se moramo izogniti kreditom in kreditnim karticam. Edini kredit, ki je lahko upravičljiv, je za reševanje stanovanjskega problema in morebiti za investicijo v posel. Vsi drugi krediti so nepotrebni (Vezovišek, 2014).

Pomembno je tudi drugo pravilo, ki pravi, da se je treba zavarovati pred tveganji. To pomeni, da moramo svojo prihodnost in s tem finančne izdatke načrtovati. Lahko načrtujemo dopust, prav tako že v naprej vemo, kdaj so rojstni dnevi, naredimo finančno rezervo za morebitna popravila avtomobila ipd. Za vse nepričakovane finančne izdatke moramo imeti denarno rezervo. Ta naj bi bila od 3- do 12-kratnik povprečnih mesečnih prihodkov. Likvidni del naj bi predstavljal rezervo v višini povprečnih mesečnih prihodkov (Vezovišek, 2014).

Tretje pravilo pravi, da je treba razmišljati v naprej in se odzvati že danes. To pomeni, da si moramo zastaviti finančne cilje. Veliko ljudi določeno vsoto varčuje z nekim ciljem, vendar pa ti pogosto niso dovolj jasno definirani. Pravilno zastavljen cilj vsebuje opredelitev (Stanonik, 2006):

- dobrin ali potreb, ki jih želimo imeti ali zadovoljiti,
- višine potrebnih finančnih sredstev,
- časovnega obdobja, v katerem si želimo finančni cilj izpolniti.

Torej ugotovimo, kaj si želimo, nato to ovrednotimo s količino potrebnih finančnih sredstev in dodamo časovno opredelitev, končno točko, kdaj točno bomo ta cilj dosegli. Na podlagi tega lahko jasno opredelimo, koliko nas bo to mesečno stalo in koliko mesecev bo ta strošek obremenjeval naš proračun. Na podlagi navedenih opredelitev pa lahko še ločimo cilje na kratkoročne, srednjeročne in dolgoročne. Kratkoročni cilji so dosegljivi v časovnem obdobju do enega leta, srednjeročni finančni cilji so dosegljivi v obdobju od enega do pet let, dolgoročni pa v časovnem obdobju, daljšem od pet let (Stanonik, 2006).

2.3 Načrt zaščite

Pri načrtu zaščite mislimo na zaščito delovne sposobnosti, zdravja, življenja in premoženja. Treba je povečati stopnjo finančne varnosti posameznika ali družine. Ta stopnja je odvisna od statusa, starosti, višine prihodkov in premoženja. Finančna varnost zajema (Vezovišek, 2014):

- zaščito družine oziroma osnovne socialne varnosti,
- zaščito izpada dohodka v primeru nesposobnosti za delo,
- zaščito izpada dohodka pri hudi bolezni in
- zaščito pred izgubo oziroma uničenjem premoženja.

Pri načrtu zaščite govorimo tudi o različnih vrstah zavarovanj, s pomočjo katerih se zavarujemo pred izpadom dohodka pri hudih boleznih, v primeru izpada dohodka nesposobnosti za delo ter zavarujemo svoje premoženje. Zavarovanja v grobem delimo glede na predmet zavarovanje, in sicer na premoženjska in osebna. Pri premoženjskem ali škodnem zavarovanju gre za zavarovanje nepremičnin in premičnin. Lahko gre tudi za zavarovanje premoženjskih pravic, med katere uvrščamo zavarovanja pred splošno odgovornostjo, kreditna zavarovanja, pravno zaščito ipd. (Lubej in Stanonik, 2009).

Med osebna zavarovanja štejemo življenjska, nezgodna in zdravstvena zavarovanja. Glavna lastnost osebnih zavarovanj je, da se z njimi zavarujemo pred nevarnostmi, ki ogrožajo zavarovano osebo. Različna zavarovanja se danes prilagajajo zahtevam in potrebam zavarovalca in njihovo število se konstantno povečuje. Med najpogostejša štejemo življenjsko zavarovanje, mešano življenjsko zavarovanje in naložbeno življenjsko zavarovanje. Poznamo tudi različna nezgodna zavarovanja za primer nezgodne smrti, trajne invalidnosti, dnevno nadomestilo in bolnišnični dan (Lubej in Stanonik, 2009). Pri izbiri primernih zavarovanj se je smiselno po pomoč obrniti na strokovnjake s področja zavarovanja ali na svetovalce za osebne finance. Prav tako si lahko pomagamo s spletno stranjo Zveza potrošnikov Slovenije, ki spremlja področje zavarovanj in potrošniku nudi informacije za lažjo in boljšo odločitev.

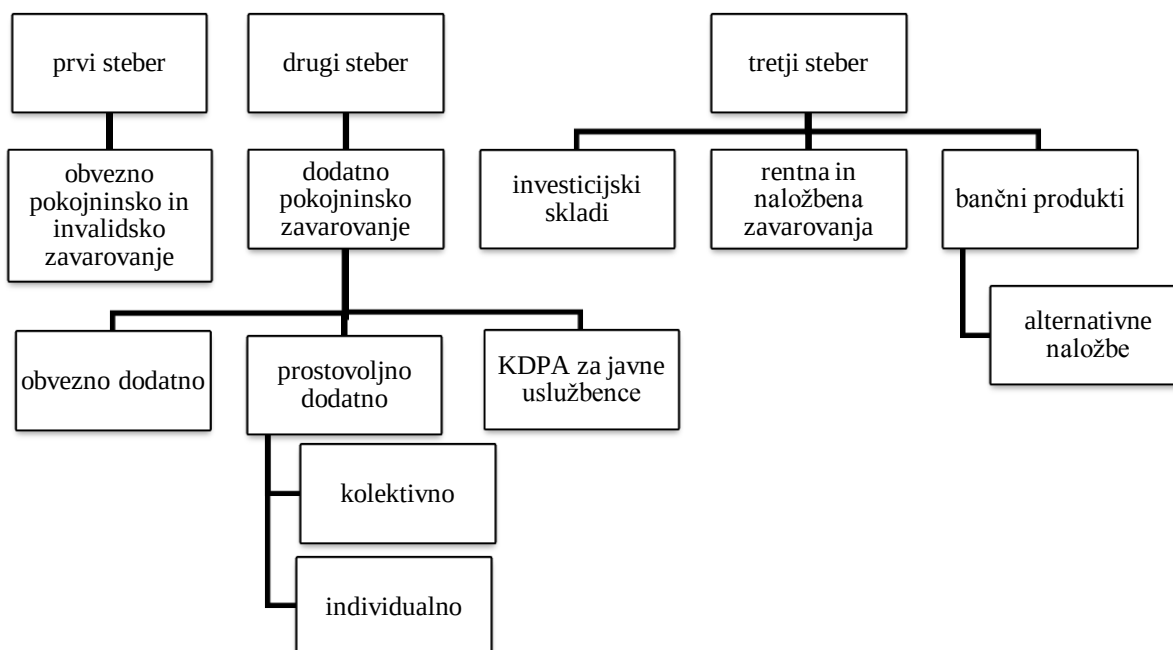
2.4 Pokojninski načrt

Načrtovanje pokojnine je vedno bolj pomembno. S prehodom v kapitalistični sistem bomo morali velik del finančnega bremena pokojnine prevzeti nase. Vezovišek (2014) ugotavlja, da se večina tega še vedno ne zaveda ter se varčevanja za pokojnino loteva bolj površno z manj odgovornosti. Dejstvo je, da bodo imele prihodnje generacije izjemno nizke pokojnine, ki ne bodo omogočale dostojnega življenja. V Sloveniji pokojninski problematiki namenjamo premalo pozornosti in ne sprejemamo odgovornosti za lastno pokojnino.

Do zdaj je država, na podlagi vplačanih finančnih sredstev v prvi steber, poskrbela za dostojne pokojnine. Postopno bomo morali odgovornost za lastno pokojnino prevzeti nase, kar pomeni, da bodo potrebna vplačila v drugi in tretji pokojninski steber. Tega pa v Sloveniji še nismo pripravljeni sprejeti, zato je morda to področje nekoliko slabše finančno urejeno s strani posameznikov in družin, kot v svojem prispevku ugotavlja tudi Kavčič (2011).

Pokojninski sistem v Sloveniji je sestavljen iz treh stebrov. Prvi steber zajema obvezno zavarovanje, drugi dodatno prostovoljno in dodatno obvezno zavarovanje, tretji steber pa je popolnoma prostovoljen.

Slika 2: Trije stebri pokojninskega sistema v Sloveniji

Vir: N. Kozlevčar, Neodvisna ženska z bičem: 10 korakov do tvoje finančne neodvisnosti, 2016, str. 58, slika 5.

Slika 3: Sestavine pokojninskega načrta

Vir: M. Vezovišek, *Osebni finančni načrt, vaša navigacija do ciljev*, 2014, str. 33.

Pri sestavi pokojninskega načrta so pomembna tri področja. Ugotoviti moramo, kakšni produkti so na voljo za zagotavljanje dodatne pokojnine. Drugo področje je izračun pokojnine. Na podlagi tega ugotovimo, koliko moramo mesečno varčevati za želeno višino dodatne pokojnine. Pri izračunu pokojnine moramo upoštevati vse tri stebre pokojninskega sistema. Tretje področje pa je izbira optimalne rešitve, torej produkta, ki je najprimernejši za naš finančni cilj (Vezovišek, 2014). Pri izdelavi pokojninskega načrta moramo izbrati finančne produkte, ki vključujejo (Vezovišek, 2014): varčevanje za pokojnino, dodatno varčevanje za financiranje zdravstvene oskrbe in nakup zavarovalne vsote za zaščito delovne sposobnosti.

2.5 Načrt financiranja investicij

Pred večjo investicijo se v Sloveniji običajno srečamo enkrat do dvakrat v življenju. Največkrat gre za nakup ali prenovo nepremičnine. Pri takšnih investicijah gre za velik finančni vložek, ki običajno vključuje tudi najem kredita. To pomeni, da ga bo treba mnogo let odplačevati (Vezovišek, 2014). Za večje investicije bi morali pripraviti načrt financiranja. Ta zajema cilj financiranja, način, dinamiko črpanja in različne scenarije glede na nepredvidene dogodke v času odplačevanja glavnice. Načrt financiranja naj bi zajemal štiri področja, in sicer (Vezovišek, 2014):

- pregled trga ponudnikov financiranja,
- analizo vpliva prihodnje mesečne obveznosti na proračun,
- razčlenitev najboljših ponudb in

- prikaz različnih scenarijev možnih dogodkov v dobi odplačevanja.

Pri najemanju kredita se nas večina osredotoča na obrestno mero, kar nas lahko stane ogromno denarja. Pri najemu dolgoročnega kredita je treba izračunati kreditno sposobnost, ugotoviti, kakšna obrestna mera je boljša (fiksna ali variabilna), upoštevati stroške odobritve, cenitve nepremičnine, vrednotenja ustreznosti zavarovanja, vrsto zavarovanja (hipoteka ali zavarovanje) in še nekatere druge pogoje, kot so kreditne kartice, limiti, zavarovanja, varčevanja ipd. (Vezovišek, 2014).

Finančno načrtovanje je smiselno tudi pri nekaterih drugih življenjskih dogodkih. Lahko gre za finančno osamosvojitve otrok, investicije presežnih sredstev, prenos premoženja na dediče ali razdelitev premoženja ob ločitvi. Strošek do osamosvojitve otroka (pri 25 letih) znaša približno 145.000 EUR. Vzoren študent, ki študij konča v petih letih, svoje starše stane dodatnih 20.000 EUR. Šolanje že danes ni več zastoj in v prihodnosti je pričakovati, da bo še dražje. Otroci so največje bogastvo, vendar pa predstavljajo finančni zalogaj, na katerega se je smiselno pripraviti (Vezovišek, 2014).

2.6 Sodobne aplikacije za vodenje osebnega proračuna

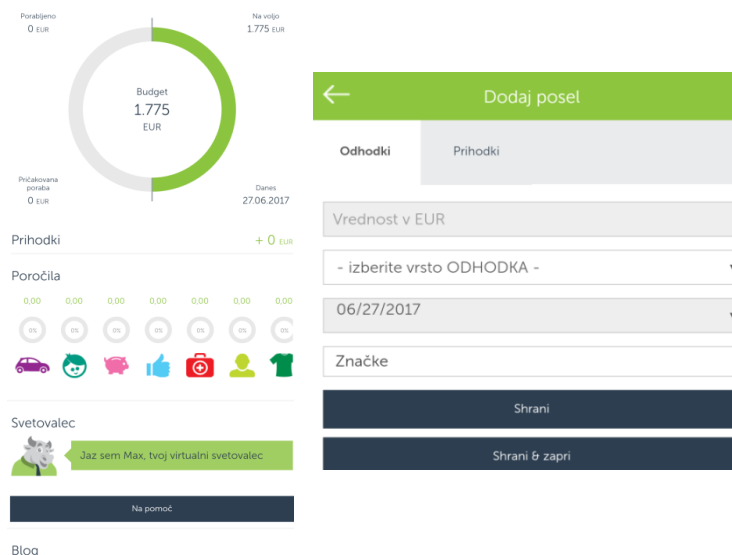
Različne sodobne aplikacije, programi in pripomočki za vodenje osebnega proračuna so narejeni za to, da nam na preprost način pomagajo nadzirati lastna denarna sredstva. S pomočjo različnih pripomočkov lahko v vsakem trenutku preverimo (Duffy, 2017):

- trenutno denarno stanje,
- višino dolgov,
- višino zapravljenega denarja,
- privarčevana sredstva in
- načrtujemo, kam bomo zapravili svoj denar v prihodnosti.

Vedno bolj so zanimive mobilne aplikacije, namenjene nadzoru nad finančnimi sredstvi. Vodenje je preprosto in nam ne vzame veliko časa ter je vedno na voljo. Vse pomembne in potrebne podatke lahko vnašamo takoj, ne glede na to, kje smo. To nam omogoča ažurno beleženje prihodkov in odhodkov. V vsakem trenutku lahko ugotovimo, kakšno je naše finančno stanje. Duffy (2017) še opozarja, da obstaja tveganje pri vodenju osebnih financ s pomočjo različnih spletnih pripomočkov, vendar pa pravi, da nas to ne bi smelo prepričati v neuporabo. Poudarja, da je večja nevarnost, da bomo zaradi neuporabe pripomočkov v hudi finančni stiski, kot da bi bili oškodovani zaradi kraje podatkov ipd. Priporoča, da si nastavimo unikatno in močno geslo ali pa uporabljamo pripomočke, ki niso vezani na splet.

Različne aplikacije ponujajo različne možnosti uporabe, prav tako so različno učinkovite in vsaka ponuja nekoliko drugačen način vodenja in obdelave podatkov. Mnoge ponujajo možnost različnih analiz, preprosto in hitro, kar nam omogoča preprosto in ažurno spremljanje lastne porabe in finančnega stanja mesečnega proračuna.

Slika 4: Moj budget

Vir: Vezovišek & Partnerji, Moj Buget, 2017.

Slovenska svetovalna hiša Vezovišek & Partnerji priporoča uporabo aplikacije »Moj budget«, s pomočjo katere lahko spremljamo osebne finance, oblikujemo in izpolnjujemo finančne cilje, prilagajamo mesečni proračun, spremljamo statistike porabe po določenih sklopih, kot so hrana, oblačila, stanovanje, osebno ipd. Aplikacijo oziroma program je mogoče uporabljati tako na osebem ali tabličnem računalniku kot tudi na mobilnem telefonu. Lahko pa uporabljamo preproste tabele in evidence v programu Excel, kot sem jih tudi sama za prikaz spremljanja in vodenja mesečnih prihodkov ter odhodkov (glej prilogo 1).

3 RAZISKAVA O VODENJU OSEBNIH FINANC V SLOVENIJI

3.1 Cilji raziskave

Cilj zaključne naloge je ugotoviti, kolikšen delež Slovencev v praksi sploh pozna in uporablja opisana orodja za vodenje osebnih financ. Z raziskavo želim preveriti veljavnost zastavljenih hipotez glede seznanjenosti Slovencev s področjem vodenja osebnih financ in uporabe metod za vodenje osebnih financ.

3.2 Metode raziskovanja

Raziskava je bila opravljena med 15. in 26. 6. 2017. V anketi je sodelovalo 316 anketiranih. 300 anketiranih je v celoti rešilo spletni anketni vprašalnik, 16 anketiranih je vprašalnik rešilo nepravilno ali delno. Za pripravo prikaza rezultatov raziskave so bili upoštevani le ustrezno rešeni vprašalniki. Za empirično raziskavo sem uporabila spletni anketni vprašalnik, ki sem ga oblikovala in posredovala s pomočjo portala EnKlikAnketa. Ta je namenjen spletnemu izvajanju anketnih raziskav. Takšen način zbiranja podatkov je učinkovit, hiter, anonimen in stroški raziskave so nizki. Rezultati raziskave so bili obdelani v programu Excel. Vprašalnik je bil sestavljen iz enajstih vprašanj in razdeljen v tri sklope (celoten vprašalnik je na razpolago v Prilogi 2:

- vprašanja od številke 1 do vključno številke 6 so obravnavala poznavanje področja osebnih financ s poudarkom na varčevanju,
- vprašanje številka 7 je bilo obsežnejše in je obravnavalo področje finančnih navad Slovencev in uporabo orodij za nadzor osebnih financ,
- vprašanja od številke 8 do vključno številke 11 pa so se nanašala na demografske podatke (povprečni mesečni prihodki gospodinjstva, spol, letnica rojstva in zaključena stopnja izobrazbe).

3.3 Rezultati raziskave

Od 300 anketirancev je bilo 47 % moških in 53 % žensk. Iz Tabele 6 je razvidno, da so bili najštevilčnejši v razponu od 35 do 53 let, in sicer skupina predstavlja kar 71 % vseh anketirancev. Skupino do 35. leta starosti zastopa 19 % anketiranih in nad 53. letom starosti 10 % anketiranih.

Tabela 4: Starostna struktura anketiranih

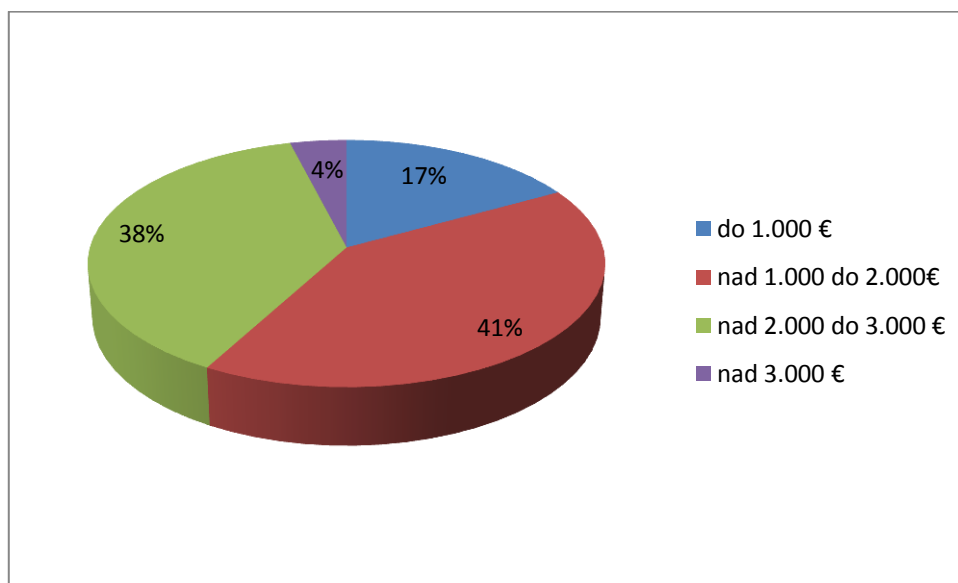
Letnica rojstva	Starost	%	Št. anketiranih
1991	26	4	12
1989	28	10	30
1986	31	3	9
1985	32	2	6
1982	35	9	27
1979	37	13	39
1974	43	34	102
1964	53	15	45
1963	54	3	9
1960	57	7	21
		100	300

Iz starostne strukture anketiranih je razvidno, da v raziskavi niso bile zajete starostne skupine nad 57 let in mlajši od 26 let. Vzorca zato ni mogoče aplicirati na celotno slovensko populacijo. Kljub temu rezultati raziskave kažejo na določeno sliko na področju osebnih financ.

Izobrazbena struktura anketiranih kaže na prevladujočo populacijo s končano visokošolsko, višješolsko ali univerzitetno izobrazbo. Ti predstavljajo 49 % anketiranih. Drugo pomembno skupino predstavljajo anketirani s končano srednješolsko izobrazbo, in sicer jih je 32 %. Sledi skupina z dokončano osnovnošolsko izobrazbo, ki predstavlja 12 % anketiranih. Dokončano magistrsko ali doktorsko izobrazbo pa ima 7 % anketiranih.

Glede na mesečni dohodek gospodinjstva močno prevladujeta dve skupini anketiranih, in sicer tisti, katerih dohodek gospodinjstva se uvršča v skupino od 1.000 do 2.000 EUR. Ti predstavljajo 41 % anketiranih. Druga pomembna skupina so tisti anketirani, katerih mesečni dogodek gospodinjstva presega 2.000 EUR, vendar pa je nižji od 3.000 EUR. Manjši delež anketiranih se uvršča v skupino z mesečnim dohodkom do 1.000 EUR in le manjši delež v skupino tistih, katerih mesečni dohodek gospodinjstva presega 3.000 EUR.

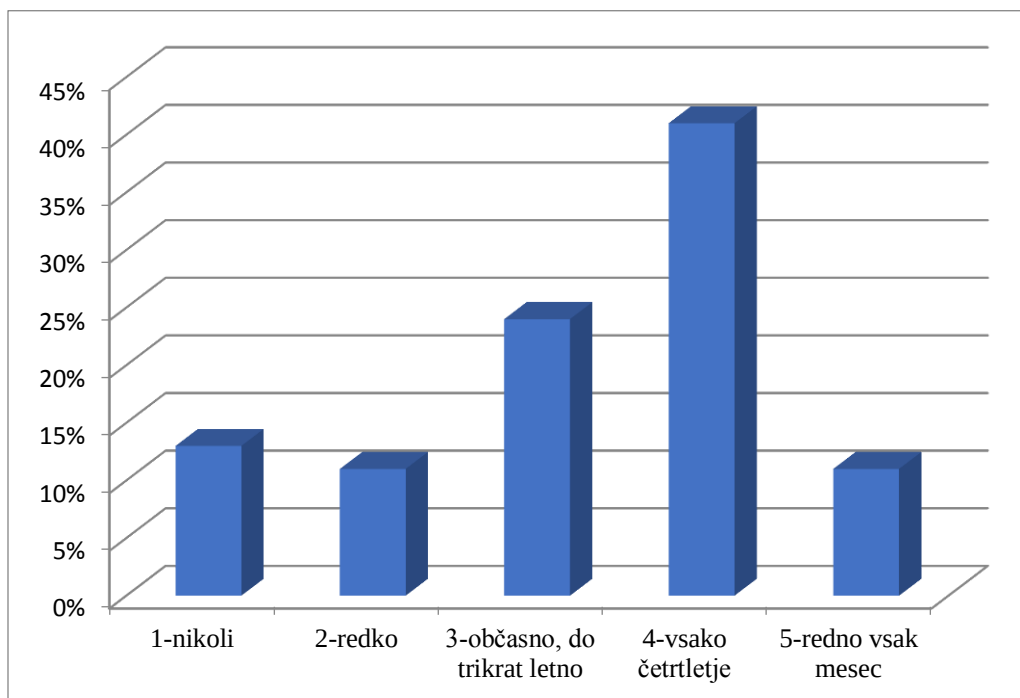
Slika 5: Povprečni mesečni prihodek gospodinjstva v zadnjih treh mesecih

Pri prvem vprašanju me je zanimalo mnenje anketiranih o možnostih varčevanja finančnih sredstev za nakupe večje vrednosti in varno starost. Večina anketiranih meni, da je s finančno disciplino mogoče privarčevati za nakupe večje vrednosti. V drugo skupino, ki predstavlja 15 % anketiranih, pa so se uvrstili tisti, ki menijo, da za večje nakupe ni mogoče prihraniti.

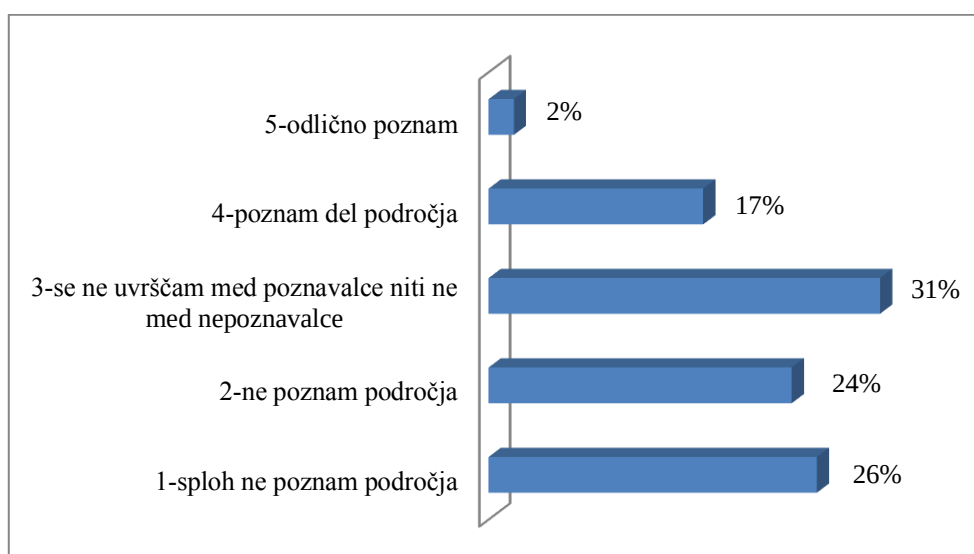
Pri naslednjem vprašanju sem želela ugotoviti, ali anketirani redno varčujejo. Rezultati kažejo na to, da smo Slovenci varčni in večina anketiranih varčuje skoraj vsak mesec. Samo 13 % je bilo takšnih, ki sploh ne varčujejo. Rezultati so tudi pokazali, da vsak mesec varčuje le 11 % anketiranih. 11 % anketiranih se je opredelilo v skupino, ki redko varčuje. Torej imamo Slovenci varčevalne navade, ki ne predstavljajo rednega varčevanja vsak mesec. Varčevalna disciplina je še vedno slaba.

Slika 6: Varčevanje v obdobju zadnjih treh let (v %)

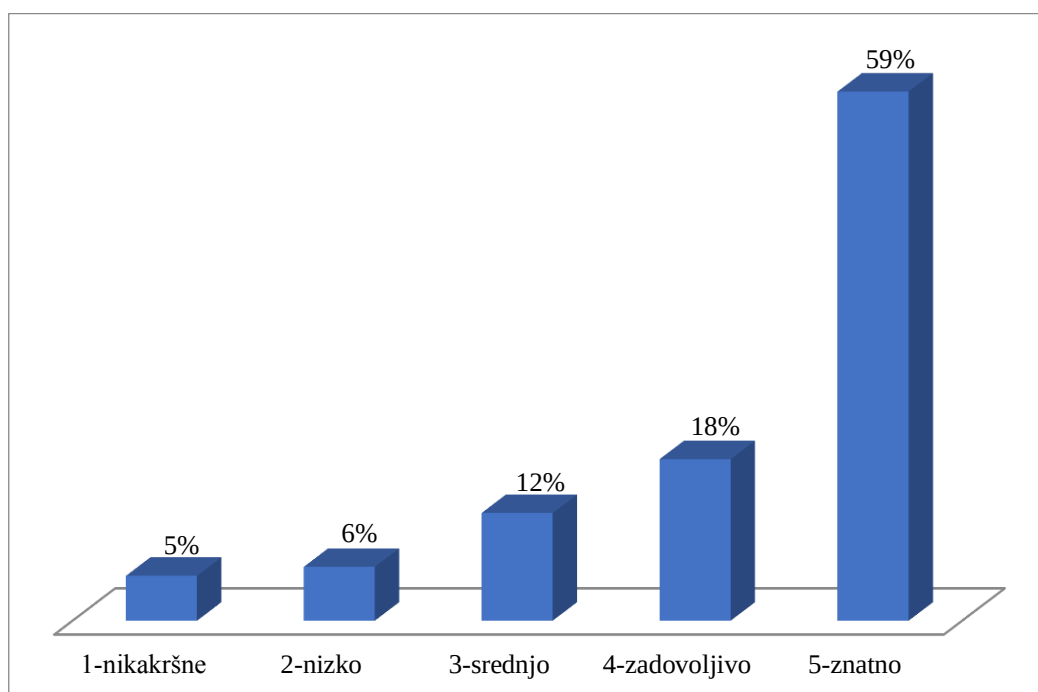
Z naslednjim vprašanjem sem ugotavljala, kako dobro anketirani poznajo področje osebnih financ. Sami so se opredeljevali v pet skupin, in sicer v skupino »odlično poznam področje« sta se uvrstila le 2 % anketiranih. Večina anketiranih se uvršča v skupine od 1 do 4. V prvo skupno se je uvrstilo kar 26 % anketiranih, kar pomeni, da jih velik delež sploh ne pozna področja, in 24 % jih ne pozna področja osebnih financ. Rezultati kažejo, da polovica anketiranih ni seznanjena s področjem osebnih financ. Kar 31 % anketiranih pa se je umestilo v skupino, ki se ne uvršča ne pod poznavalce ne pod nepoznavalce. Rezultati kažejo na velik delež anketiranih, ki ne poznajo področja. Verjetno tudi ne bi smeli izključiti možnosti, da mnogi anketirani, ker ne poznajo pojma osebnih financ, niso razumeli vprašanja oziroma niso vedeli, v katero od skupin bi se opredelili.

Slika 7: Znanje s področja osebnih financ (v %)

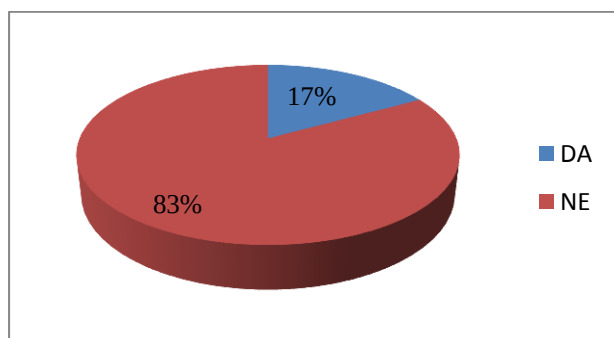
Rezultati, pridobljeni s pomočjo naslednjega vprašanja, ki se je nanašalo na varnostno finančno rezervo, kažejo na to, da ima večina anketiranih določeno varnostno finančno rezervo. Le 11 % anketiranih je odgovorilo, da sploh nimajo finančne varnostne rezerve ali pa je ta izjemno nizka. 12 % anketiranih se je uvrstilo v srednjo skupino, da imajo finančno rezervo. Večina anketiranih, kar 77 %, pa ima zadovoljivo ali pa kar znatno finančno rezervo. Torej imamo Slovenci kar nekaj privarčevanih finančnih sredstev, kar tudi kaže na strah pred slabim finančnim stanjem v prihodnosti.

Slika 8: Finančna varnostna rezerva (v %)

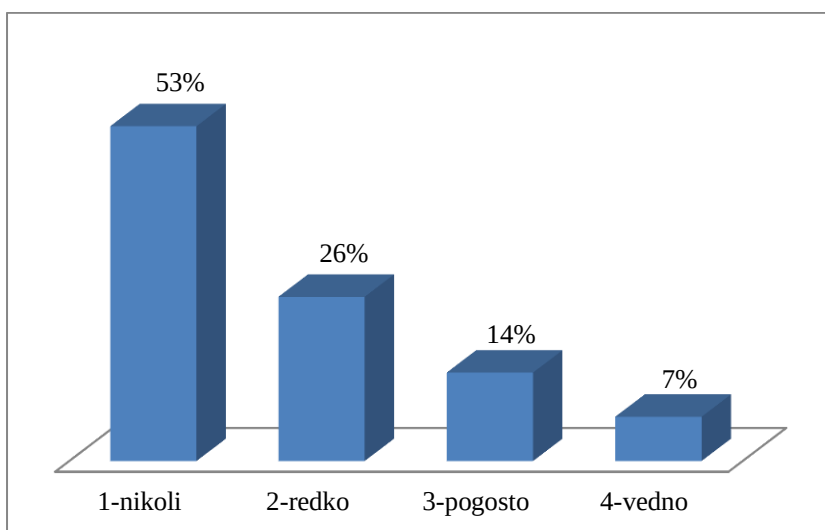
Strokovnjaki ugotavljajo, da je področje varčevanja za dodatno pokojnino v Sloveniji izjemno slabo urejeno. Večina Slovencev ne varčuje za dodatno pokojnino. Rezultati raziskave so pokazali, da to drži, saj kar 83 % anketiranih ne varčuje za dodatno pokojnino. Le 17 % anketiranih bo poskrbelo za dodatna finančna sredstva za obdobje pokoja. Večina anketiranih se, glede na pridobljene rezultate, še vedno zanaša na državno pokojnino.

Slika 9: Varčevanje za dodatno pokojnino (v %)

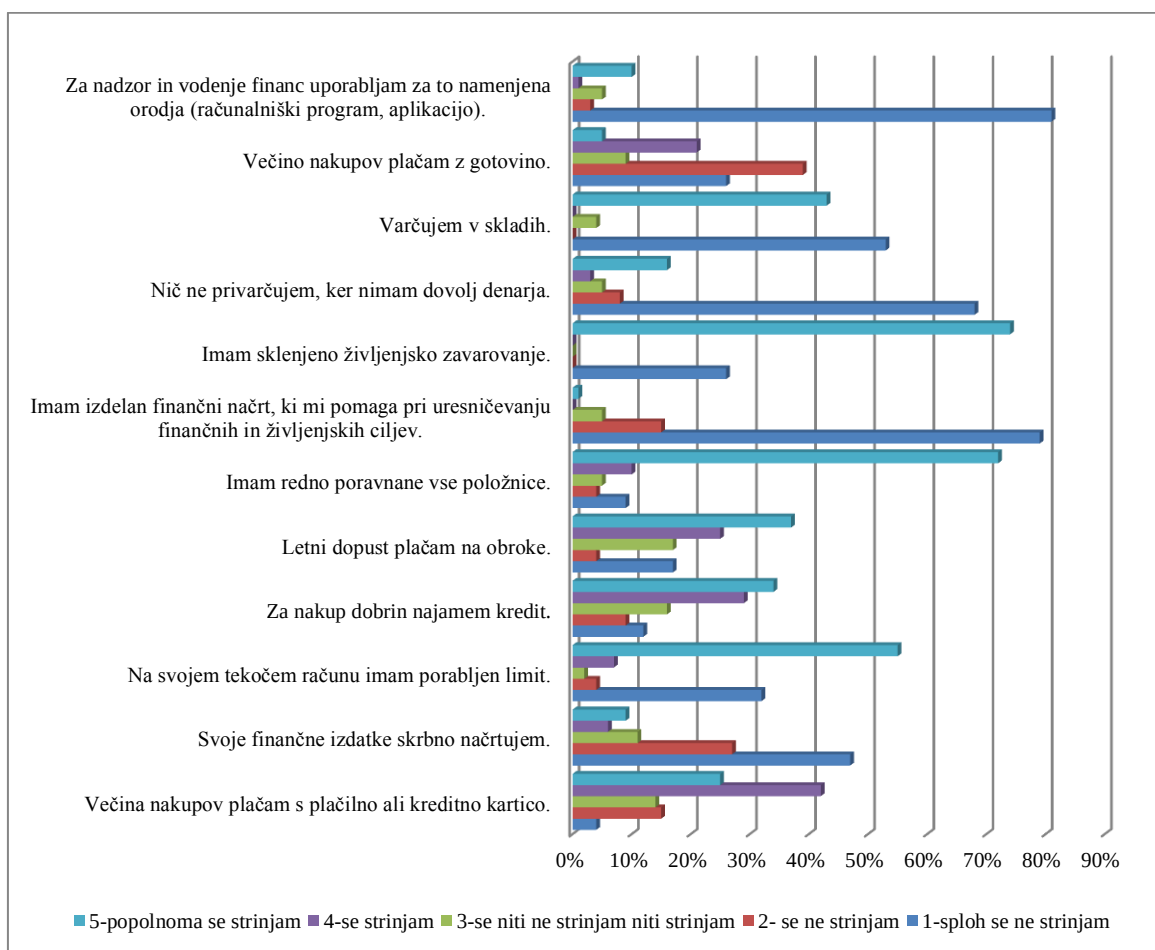

Z naslednjim vprašanjem sem želela ugotoviti, ali anketirani vedo, kolikšne odhodke in prihodke imajo. Ti so lahko točno znani in nadzorovani le v primeru, da se redno beležijo in se ugotavljata njihova vrednost in upravičenost (nujnost). Rezultati kažejo, da večina anketiranih nima nadzora nad prihodki in odhodki, ker jih ne beležijo. Takšnih je kar 79 %. Samo 21 % anketiranih pogosto ali vedno evidentira svoje prihodke in odhodke. Tukaj je smiselno poudariti, da se je treba evidentiranja lotiti skrbno in natančno, v nasprotnem primeru so lahko posledice slabše kot v primeru nevednosti. V raziskavi je bilo le 7 % anketiranih, ki so se vestno lotili evidentiranja prihodkov in odhodkov ter jih spremljajo vsak mesec.

Slika 10: Vodenje mesečne evidence prihodkov in odhodkov (v %)

Slika 11: Ocenitev navedenih trditev (v %)

Pod številko 7 so bile navedene različne trditve, ki opisujejo finančne navade posameznikov in anketirani so jih ocenjevali glede na strinjanje oziroma nestrinjanje z njimi ter s tem opisali svoje finančne navade. Rezultati kažejo, da večina anketiranih ne uporablja orodij za nadzor in vodenje osebnih financ. Večina anketiranih svoje nakupe plača s kreditno kartico in le manjši delež z gotovino. Pogosta oblika nakupa dobrin je kreditiranje. Večina anketiranih ima tudi porabljen limit na transakcijskem računu. Letni dopust si večina anketiranih plača na obroke, nekateri pa uporabljajo tudi druge možnosti. Anketirani redno poravnajo svoje položnice. Večina jih varčuje za različne namene in ima varnostno finančno rezervo. Večina anketiranih ima sklenjeno življenjsko zavarovanje, izdelan finančni načrt pa imajo le redki sodelujoči v spletni anketi.

Velik delež sodelujočih je svoje znanje s področja financ ocenil kot slabo oziroma področja sploh ne poznajo ali pa ga poznajo slabo. Prav tako smo s pomočjo obravnave teorije ugotovili, da je finančna pismenost povezana s poznavanjem področja osebnih financ in posledično s sprejemanjem dobrih finančnih odločitev. V naši raziskavi se je izkazalo, da je finančna varnostna rezerva sicer na zadovoljivi ravni, vendar pa le nizek delež sodelujočih del svojih mesečnih prihodkov namenja za varčevanje za varno starost, kar kaže na slabo podučenost o področju vodenja osebnih financ. Prav tako je raziskava

pokazala, da večina sodelujočih v raziskavi nima nadzora nad mesečnimi prihodki in odhodki ter jih ne evidentira. Na podlagi opravljene raziskave lahko sklepam, da večina Slovencev še vedno ni seznanjena s področjem vodenja osebnih financ ter s tem potrjujem H1.

Ugotovljeno je bilo tudi, da nizek odstotek sodelujočih dejansko načrtuje svoje izdatke ter da mnogi še vedno v večini primerov plačujejo s karticami, krediti za nakup dobrin in obročnim odplačevanjem kot načinom za doseganja finančnih ciljev. To kaže na slabo finančno pismenost in nepoznavanje področja osebnih financ.

Raziskava je pokazala, da nas večina ne beleži mesečnih izdatkov in prihodkov, prav tako je iz raziskave razvidno, da večina sodelujočih nima izdelanega finančnega načrta in ne uporablja orodij za nadzor in vodenje financ. To je bilo nekako tudi pričakovati na podlagi že predhodno opravljenih raziskav na tem področju. Na podlagi pridobljenih podatkov lahko zaključim, da večina Slovencev ne uporablja orodij za vodenje osebnih financ. S tem potrjujem H2.

SKLEP

Osebne finance so tematika, ki jo je treba obravnavati. Osebne finance nikoli prej niso bile tako pomembne kot danes. Dejstvo je, da je odgovornost za osebno finančno varnost ali finančno varnost naših družin na nas samih. Enako velja za področje varčevanja za pokojnino. Pokojnina iz javnih sredstev ne bo več zadoščala za dostojno življenje, za primanjkljaj bomo morali poskrbeti sami. Slovenci to nekako razumemo, vendar pa le redki dejansko to sprejmejo in v skladu s spremembami ukrepajo.

Slovenci smo znani kot varčni ljudje, vendar pa je verjetno treba upoštevati, da je zadovoljiva varnostna finančna rezerva relativen pojem. Vsak ima drugačno predstavo o tem, kolikšna finančna rezerva je znatna. Raziskava je pokazala, da Slovenci menimo, da imamo zadovoljivo varnostno finančno rezervo. Vendar pa različne raziskave z obravnavanega področja kažejo, da je področje osebnih financ in varčevanja za različne finančne cilje v Sloveniji slabo urejeno.

S področjem osebnih financ in njegovim poznavanjem je močno povezana finančna pismenost. Različne raziskave kažejo, da je finančna pismenost močno povezana s sprejemanjem dobrih finančnih odločitev, poznavanjem področja osebnih financ, višino dolgov ipd. Tako v Ameriki kot tudi pri nas je bilo ugotovljeno, da je finančna pismenost na izjemno nizki ravni, kar ima lahko dolgoročne slabe posledice za državo. Slaba finančna pismenost lahko privede do visoke stopnje zadolženosti prebivalstva, slabe likvidnosti prebivalstva in sprejemanja slabih finančnih odločitev. Posledično bo močno padla socialna varnost prebivalcev. Tako kot mnoge, tudi moja raziskava potrjuje, da je

poznavanje področja osebnih financ slabo in le redki imajo svoje osebne finance pod nadzorom ter jih načrtujejo.

K dvigu finančne pismenosti v Sloveniji so v zadnjih letih močno pripomogli osebni finančni svetovalci, ki posameznikom ali družinam pomagajo vzpostaviti finančni načrt. Skozi celoten proces finančnega svetovanja jih podučijo o področju osebnih financ in dvigujejo finančno pismenost v Sloveniji. Vendar pa je področje osebnih finančnih svetovalcev v Sloveniji zakonsko slabo urejeno, zato moramo biti previdni pri izbiri svetovalca. Se pa pri nas še vedno zelo majhen odstotek prebivalstva odloča za osebnega finančnega svetovalca. Še vedno menimo, da ga ne potrebujemo in za njihove storitve nismo pripravljeni plačati.

Najpomembnejši del prevzema nadzora nad finančnim delom našega življenja ima osebni finančni načrt. Sama sem obravnavala vse sestavine in področja osebnega finančnega načrta in se pridružujem mnenju strokovnjakov. Za določene, bolj kompleksne dele finančnega načrta se je smiselno obrniti po pomoč k strokovnjakom.

Različna orodja za vodenje osebnih financ omogočajo tudi hitro in učinkovito izdelavo različnih analiz ter uporabo orodij na mobilnem telefonu, kar omogoča sprotno vnašanje podatkov in konstantno spremljanje finančnega stanja. Takšna orodja nam prihranijo mnogo časa in ne potrebujemo visokega znanja s področja osebnih financ.

Kar zadeva vsa nadaljnja področja osebnega finančnega načrta, pa lahko zaključim, da postane bolj kompleksen, saj je treba dobro poznati različne finančne produkte kot tudi njihove ponudnike. To zahteva visoko stopnjo znanja in veliko časa. Prav gotovo se lahko določenih področij izdelave osebnega finančnega načrta lotimo sami ter pregledamo različne ponudnike različnih finančnih produktov in jih med seboj primerjamo. V primeru, da naše znanje na tem področju ni najboljše ali pa imamo malo prostega časa, je smiselno, da se po pomoč obrnemo na neodvisnega finančnega svetovalca. Z napačnimi finančnimi odločitvami je lahko naša finančna prihodnost ogrožena.

Večina strokovnjakov, tako tujih kot domačih, meni, da je državljane treba izobraževati na področju osebnih financ in morajo te postati del šolskega sistema, saj lahko le tako zagotovimo zadovoljivo stopnjo finančne pismenosti ter posledično poznavanje področja osebnih financ. Sama se strinjam z navedenim, saj se v nasprotnem primeru lahko kaj kmalu pojavi ogromno posameznikov in družin, ki ne bodo mogli več plačevati za osnovne življenjske potrebe. Drugi problem, ki se pojavi, pa je veliko število upokojencev, ki ne bodo imeli zadosti finančnih sredstev za golo preživetje. V Sloveniji je nujno potrebno dvigniti finančno pismenost, ozaveščati državljane o področju osebnih financ. Sami pa se moramo zavedati, da je varna finančna prihodnost odvisna od nas in se ne moremo zanašati na druge ter državo. Sami smo odgovorni zase.

LITERATURA IN VIRI

1. Armstrong, J. (2015). *Kako zmanjšati denarne skrbi (The School of Life: How to Worry Less about Money)*. Ljubljana: Medijski partner.
2. Caldwell, M. (2016). *Steps to Help you Manage Your Personal Finances*. The Balance. Najdeno 11. aprila 2017 na spletnem naslovu <https://www.thebalance.com/manage-your-personal-finances-2385812>
3. Cvetanović, S. (2006). *Osebne finance in njihovo upravljanje* (diplomsko delo). Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
4. Čibej, A. J. (2010). *Domači proračun zakaj, čemu, kaj in kako?* Najdeno 12. aprila 2017 na spletnem naslovu <https://www.finance.si/272767?cctest&&cookietime=1492110875>
5. Duffy, J. (2017). *The Best Personal Finance Services of 2017*. Najdeno 11. aprila 2017 na spletnem naslovu <http://www.pcmag.com/article2/0,2817,2407617,00.asp>
6. Došenović, L. N. (2017). *Milenijci - ♥ ali WTF*. Najdeno 18. junija 2017 na spletnem naslovu <http://www.24ur.com/novice/gospodarstvo/milenijci-2.html>
7. Hriberšek, Z. (2013). *Osebne finance* (diplomsko delo). Kranj: Višja strokovna šola B & B.
8. Kavčič, K. (2011). *Finančna pismenost otrok in Slovencev*. Sistematično & strateško finančno načrtovanje. Najdeno 27. april 2017 na spletnem naslovu <http://blog.i-svetovanje.com/2011/08/24/financna-pismenost-otrok-in-slovencev/#.UNs4DeT8JMg>
9. Kešetović, J. (2016). *Vzdržnost osebnih financ gospodinjstev v času krize* (diplomsko delo). Maribor: Ekonomsko-poslovna fakulteta.
10. Kiyosaki, T. R. (2011). *Povečajte svoj finančni IQ: pametneje razpolagajte z denarjem*. Varaždin: Katarina Zrinski d. o. o.
11. Kiyosaki, T. R. (2013). *Nepravična prednost: moč finančnega znanja: česa o denaju se ne boste nikoli naučili v šoli*. Varaždin: Katarina Zrinski d. o. o.
12. Kozlevčar, N. (2016). *Neodvisna ženska z bičem: 10 korakov do tvoje finančne neodvisnosti*. Ljubljana: Vezovišek & Partnerji.
13. Kozmus, R. (2014). *Finančna pismenost. Splošno neformalno izobraževanje odraslih*. Najdeno 10. aprila 2017 na spletnem naslovu <http://lu-jesenice.net/wp-content/uploads/2012/11/finan%C4%8Dna-pismenost-popr1.pdf>
14. Lubej, S. in Stanonik, A. (2009). *Urejene osebne finance za vsakogar*. Maribor: Kapital.
15. GFLEC - Global Financial Literacy Excellence. (2012). *Center Millennials & Financial Literacy – The struggle with Personal Finance*. PwC. Najdeno 26. april 2017 na spletnem naslovu <http://www.pwc.com/us/en/about-us/corporate-responsibility/publications/millennials-financial-literacy-personal-finance.html>
16. Valute (2017). *Preračunavanje med vrednostmi valut*. Najdeno 27. junija 2017 na spletnem naslovu <http://www.valute.si/>
17. OECD - Organisation for Economic Co-operation and Development. (2005). *Improving Financial Literacy: An Analysis of Issues and policies*. Paris: OECD.

18. Pedagoški Inštitut. (2014). *Rezultati preverjanja finančne pismenosti in reševanja problemsko zasnovanih nalog v okviru mednarodne raziskave PISA 2012*. Najdeno 3. julija 2017 na spletnem naslovu <http://www.pei.si/UserFilesUpload/izjava%20za%20medije.pdf>
19. Perry, V. G. & Morris, D. M. (2005). Who Is in Control? The Role of Self-Perception, Knowledge, and Income in Explaining Consumer Financial Behavior. *The Journal of Consumer Affairs*, 39 (2), 299-313.
20. Florida International University. (2010). *Personal Finance Basics and the Time Value of Money* Najdeno 12. junija 2017 na spletnem naslovu http://www2.fiu.edu/~keysj/CH_01_KDH.pdf
21. Stanonik, A. (2006). *Osebné finance* (diplomsko delo). Maribor: Ekonomsko-poslovna fakulteta.
22. Statistični urad Republike Slovenije. (2008). *Opis kategorije SKP-08*. Najdeno 29. maj 2017 na spletnem naslovu <http://www.stat.si/skp/Details.aspx?koda=2412>
23. Vezovišek, A. (2015). *Na pomoč! Kako naj ravnam z denarjem?* Ljubljana: Vezovišek & Partnerji.
24. Vezovišek, M. (2014). *Osebni finančni načrt: vaša navigacija do ciljev*. Ljubljana: Vezovišek & Partnerji.
25. Vezovišek, M. (2010). *Vloga in pomen osebnega finančnega svetovalca v Sloveniji* (magistrska naloga). Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
26. Vezovišek & Partnerji d. o. o. (2017). *Coaching*. Najdeno 14. junija 2017 na spletnem naslovu <http://vezovisek.si/storitve/coaching/>
27. Vezovišek & Partnerji d. o. o. (2017). *Moj Budget*. Najdeno 14. junija 2017 na spletnem naslovu <http://mojbudget.com/>
28. Zveza potrošnikov Slovenije. (2012). *Osebni računi*, prost dostop. Najdeno 12. junija 2017 na spletnem naslovu <https://www.zps.si/index.php/osebne-finance-sp-1406526635/osebni-rauni/5436-osebno-finanno-svetovanje-za-vse-42012>

PRILOGE

KAZALO PRILOG

Priloga 1: Spremljanje mesečnih odhodkov za april 2017	1
Priloga 2: Anketni vprašalnik	3

PRILOGA 1: Spremljanje mesečnih odhodkov za april 2017*Tabela 5: Mesečni odhodki za mesec april 2017*

Odhodki	Vrsta	Opis	Datum	v EUR
bivanje	obrok kredita/najemnina	najemnina	14.4.2017	300,00
	zavarovanje nepremičnine			0,00
	stanovanjski stroški	elektro	21.4.2017	60,89
	vzdrževanje&popravila	plin rumena jeklenka 10 kg	4.4.2017	20,80
oblačila in obutev	zase	čevlji	19.4.2017	17,99
		obleka	21.4.2017	24,95
		majica s kratkimi rokavi	25.4.2017	27,86
		ženski šal	28.4.2017	12,90
	za druge	Oblekica Desigual (Janja)	1.4.2017	69,90
hrana in pijača	malica	Topla malica	10.4.2017	4,20
		Topla malica	12.4.2017	4,40
		Topla malica	13.4.2017	4,40
	restavracije&lokali	Oštarija pri oljki (BTC Ljubljana)	28.4.2017	41,50
	trgovina	Spar	4.4.2017	3,90
		Spar	7.4.2017	9,46
		Müller	7.4.2017	6,99
		Mercator	8.4.2017	23,91
		Spar	10.4.2017	25,72
		Spar	11.4.2017	22,02
		Lidl	12.4.2017	5,98
		Spar	13.4.2017	7,20
		Spar	14.4.2017	19,08
		DM	14.4.2017	12,82
		Spar	10.4.2017	12,87
		Euro Spin	15.4.2017	16,44
		Spar	18.4.2017	22,25
		Spar	21.4.2017	15,43
		DM	28.4.2017	12,93
		Lidl	29.4.2017	96,80
oprema in tehnika	oprema&dodatki	Polnilec hitri za mobi za v avto	21.4.2017	19,99
	tehnika&dodatki	Merkur (zaščitne mreže za okna in dodatki)	8.4.2017	35,45
		Merkur (lepilni trak za mreže)	9.4.2017	11,97
dopust	Izleti	Mariborsko Pohorje	15.4.2017	25,00
	Počitnice			0,00
	Potovanja			0,00
osebno	frizer&nega telesa	Amelija (Ljubljana)	28.4.2017	35,00
	izobraževanje&knjige			0,00
	obrok kredita	Kratkoročni potrošniški kredit	18.4.2017	110,00

	prispevki&davki&kazni	Addiko stroški paketa	30.4.2017	5,00
		Addiko negativne obresti	30.4.2017	1,45
		Stroški neplačanih obveznosti	28.4.2017	1,35
	mobilni telefon&internet	A1 (mobi)	29.4.2017	40,04
	zabava&rekreacija	Članarina fitnes Millenium	1.4.2017	45,00
	zavarovanje (živiljsko, nezgodno)	Zavarovanje (best doctors - eureka)	21.4.2017	19,89
		Invalidno nezgodno zavarovanje	21.4.2017	16,01
		Živiljsko zav. za primer smrti	21.4.2017	13,96
	drugo	Eteris - olja za isparilnik	3.4.2017	35,00
prevoz	gorivo	OMW (44,6 l)	15.4.2017	52,28
	cestnina&parkirna	Parkirna hiša Ljubljana	24.4.2017	4,00
	javni prevoz			0,00
	obrok kredita/leasing	Leasing	24.4.2017	115,00
	vzdrževanje&popravila			0,00
	zavarovanje motornih vozil			0,00
varčevanje	investicije			0,00
	nepremičnina			0,00
	otroci			0,00
	pokojnina	Naložbeno zavarovanje	18.4.2017	63,91
	varčevalni račun		18.4.2017	30,00
darila	družina	mami & ati	8.4.2017	9,00
	humanitarni prispevki	Spar (stojnica)	14.4.2017	5,00
		Rdeči noski (UPN)	21.4.2017	10,00
	prijatelji	Alenka K. (rojni dan)	25.4.2017	20,00
razvajanje	umetnost	Vstopnina PhotoArt	24.4.2017	12,30
zdravje	pregledi&terapije	Zobozdravnik	12.4.2017	95,00
	zdravila	Lekadol (500, 2 kom)	21.4.2017	10,68
	zdravstveno zavarovanje			0,00
sum				1.745,87

Vir: Povzeto in prilagojeno po A. Vezovišek, Na pomoč! Kako naj ravnam z denarjem?, 2015, str. 22.

PRILOGA 1: Anketni vprašalnik

ANKETNI VPRAŠALNIK

Pozdravljeni,

Pred vami je kratek anketni vprašalnik o vašem poznavanju področja osebnih financ. Z izpolnjevanjem vprašalnika mi boste omogočili zaključiti raziskavo, ki je del mojega zaključnega dela na Ekonomski fakulteti. Sodelovanje v anketi je popolnoma anonimno. Pridobljeni podatki bodo uporabljeni le za namene izdelave zaključnega dela.

Najlepša hvala za sodelovanje.

Danijela Djurić

1. Ali menite, da se da s finančno disciplino prihraniti za nakupe večje vrednosti oziroma za varno starost?
 - a) DA
 - b) NE

2. Ali ste v zadnjih treh letih varčevali (odgovor ocenite na lestvici od 1 – nikoli do 5 – redno vsak mesec)?

1 – nikoli	2	3	4	5 – redno vsak mesec
------------	---	---	---	----------------------

3. Kako bi ocenili svoje znanje na področju osebnih financ (odgovor ocenite na lestvici od 1 – sploh ne poznam področja do 5 – odlično poznam.)?

1 – sploh ne poznam področja	2	3	4	5 – odlično poznam
------------------------------	---	---	---	--------------------

4. Ali imate finančno varnostno rezervo (odgovor ocenite na lestvici od 1 – nikakršne do 5 – znatno)?

1 – nikakršne	2	3	4	5 – znatno
---------------	---	---	---	------------

5. Ali varčujete za dodatno pokojnino (odgovor ocenite na lestvici od 1 – popolnoma nič do 5 – zadosti za varno starost)?
 - a) DA
 - b) NE

6. Ali vodite evidenco o vseh mesečnih prihodkih in odhodkih (odgovor ocenite na lestvici od 1 – nikoli do 4 – vedno)?

1 – nikoli	2 – redko	3 – pogosto	4 – vedno
------------	-----------	-------------	-----------

7. V kolikšni meri se strinjate s spodaj navedenimi trditvami. Ocenite jih s pomočjo lestvice od 1 (sploh se ne strinjam) do 5 (popolnoma se strinjam).

	1	2	3	4	5
Večino nakupov plačam s plačilno ali kreditno kartico.					
Svoje finančne izdatke skrbno načrtujem.					
Na svojem tekočem računu imam porabljen limit.					
Za nakup dobrin najamem kredit.					
Letni dopust plačam na obroke.					
Vse položnice imam redno poravnane.					
Izdelan imam finančni načrt, ki mi pomaga pri uresničevanju finančnih in življenjskih ciljev.					
Sklenjeno imam življenjsko zavarovanje.					
Nič ne privarčujem, ker nimam dovolj denarja.					
Varčujem v skladih.					
Večino nakupov plačam z gotovino.					
Za nadzor in vodenje financ uporabljam za to namenjena orodja (računalniški program, aplikacijo).					

8. Povprečni mesečni prihodek vašega gospodinjstva v zadnjih treh mesecih:

- a) do 1.000 EUR
- b) od 1.000 do 2.000 EUR
- c) od 2.000 do 3.000 EUR
- d) nad 3.000 EUR

9. Spol

- a) Ženski
- b) Moški

10. Letnica rojstva: _____

11. Zaključena stopnja izobrazbe:

- a) Osnovnošolska izobrazba
- b) Srednješolska izobrazba (gimnazija, poklicna)
- c) Visokošolska, višješolska ali univerzitetna izobrazba
- d) Magistrska ali doktorska izobrazba